

Tilstanden i økosystem kystsone

Kystsonen er sammensatt av mange ulike økosystemer, fra små, lukkede poller og fjorder med grunne terskler, til større og åpne store fjorder og åpen eksponert kyst. En variert topografi gir rom for mange ulike naturtyper og leveområder, fra grunne til dype områder og fra meget beskyttede til sterkt eksponerte områder. Disse økosystemene er leveområder for utallige organismer som lever hele livet langs kysten. I tillegg bruker mange oseaniske fiskeslag kysten til gyte-, oppvekst- og beiteområder. Det betyr at kysten har et stort biologisk mangfold, og der foregår også en høy biologisk produksjon.

EINAR DAHL (einar.dahl@imr.no), leder for forsknings- og rådgivningsprogram økosystem kystsone

Tilstand

Strømforhold

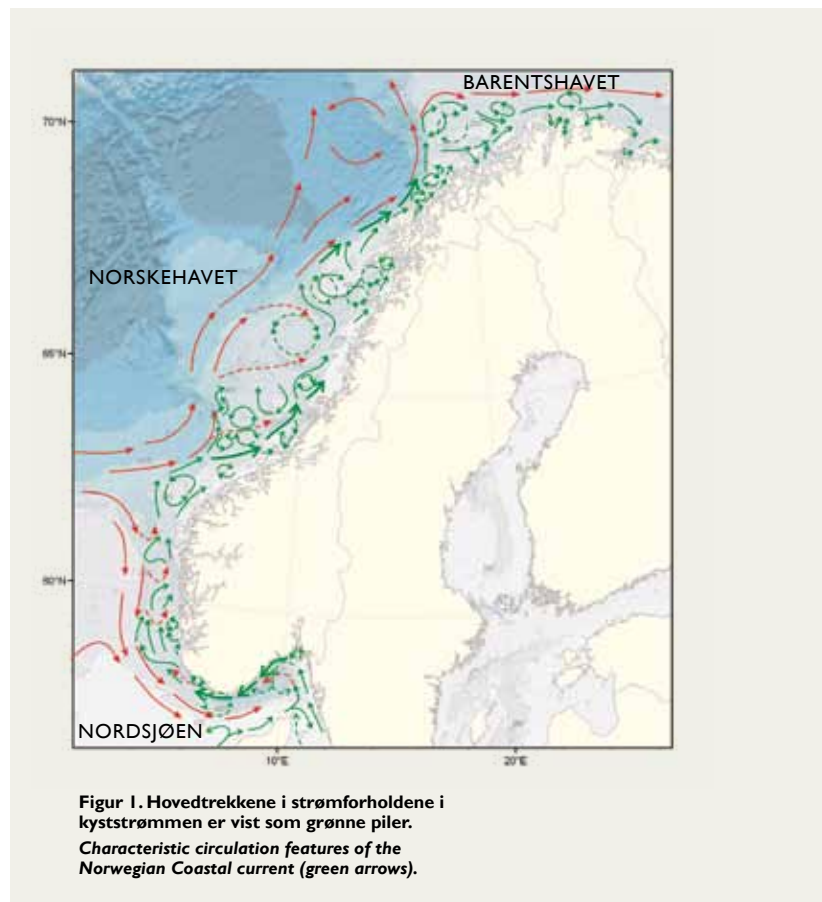
Langs kysten renner Den norske kyststrømmen. Den kan sammenlignes med en stor elv (figur 1), og er styrt av jordrotasjonen, vindforhold og topografi. Kyststrømmen står i mer eller mindre effektiv sirkulasjonsmessig kontakt med vannmasser i skjærgård og fjorder, først og fremst avhengig av topografiske forhold som terskler og bassengdyp.

Forurensning

I flere fjordbasseng langs kysten av Skagerrak er det fortsatt et høyt oksygenforbruk. Det er et tegn på eutrofiering (overgjødning). Men det er også slik at mengden langtransporterte næringssalter går tilbake. Undersøkelser i Hardangerfjorden indikerer at næringssalter og organisk materiale fra fiskeoppdrett i første rekke setter spor i fjord-arter med redusert vannutsiftning. Miljøgifter langs kysten finnes rundt gamle industribedrifter og i nærheten av større byer, særlig i havneområder, men det meste av kysten er relativt upåvirket.

Klima

Etter at kystvannet har blitt varmere de senere år, både i øvre og dypere lag, viste målingene i 2010 tegn på avkjøling igjen etter en kald vinter. Mest markert var dette i sør. I dypet (150–200 m) var det likevel fortsatt forholdsvis varmt, særlig i nord. Vintertemperaturen i de øvre vannlagene ventes å falle ytterligere i 2011. Det samme gjelder i de dypere vannlagene som ventes å bli noe kaldere enn de har vært de siste årene, særlig i sørlige kystområder.

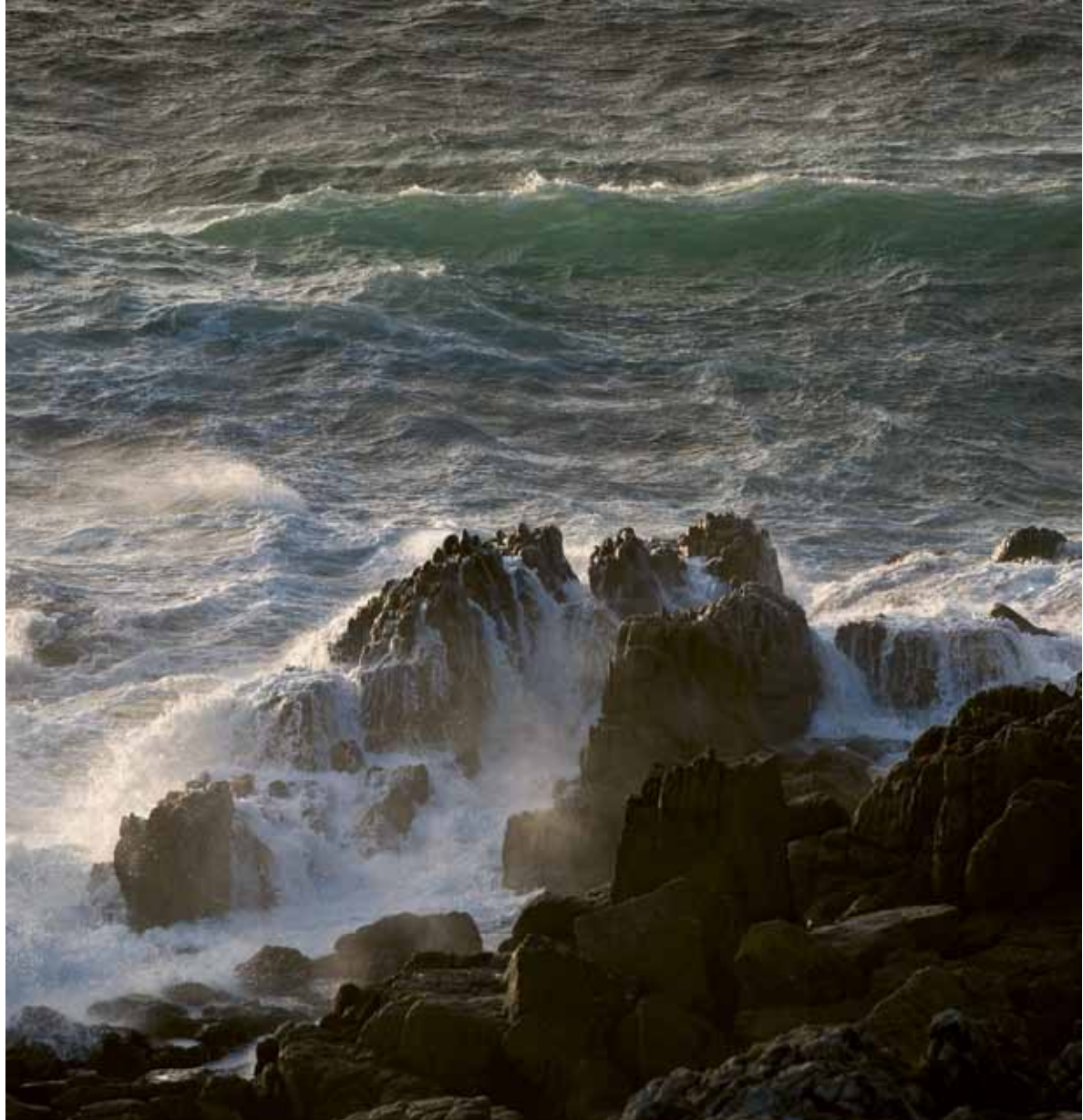

Foto: Øystein Paulsen

Plante- og dyreplankton

I februar–mars foregår det hvert år en våroppblomstring av planteplankton langs kysten. Oppblomstringen kommer først i sør og litt senere i nord, og vanligvis tidligere inne i fjorder enn ute i skjærgården. I 2010 startet oppblomstringen langs Skagerrak allerede i januar. Langs resten av kysten kom den til normal tid. Forekomsten av skadelige alger var nokså normal gjennom året, uten dramatiske effekter. Forekomsten av brennmaneter var større enn vanlig i 2010, særlig i Sør-Norge.

Tareskog og makroalger

I sør ser sukkertaren i beskyttede områder fortsatt ut til å streve i konkurranse med hurtigvoksende trådformede alger, mens stortaren fra Rogaland til Trøndelag i hovedsak er i god forfatning. I Nordland er tareskogen på vei tilbake, særlig i de sørlige deler, men det er fortsatt store områder i Nord-Norge hvor taren er nedbeitet av kråkeboller. Et pilotforsøk i Porsangerfjorden viste at når kråkebollene ble drept med lesket kalk i et lite område, grodde nye tareplanter fort opp.

Skalldyr langs kysten

Kongekrabbebestanden i norsk sone var redusert i 2010 sammenlignet med 2009, og totalbestanden var på nivå med det den var i 2002. Kongekrabben har bidratt til en betydelig reduksjon i antall og biomasse i bunndyrfaunaen i undersøkte områder i Varangerfjorden, hvor den har vært i

høye tettheter over lang tid. Bestanden av taskekrabbe langs kysten er god, og har bredt seg nordover. Hummerbestanden viser tegn til bedring, og i bevaringsområdene øker både antall og størrelse av hummer.

Fiskebestander langs kysten

Bestanden av kysttorsk nord for 62°N er fortsatt i dårlig forfatning, og også sør for 62°N er det lite kysttorsk. Det skyldes svak rekruttering, og for deler av kysten trolig også overfiske. Mange fjorder har lokale stammer av fjordtorsk som kan være små og derved sårbare. Havforskningsinstituttet har lagt frem beregninger som tyder på at turistfisket ikke er så stort som tidligere antatt, og mest sannsynlig betydelig mindre enn fritidsfisket vi nordmenn bedriver. I 2010 var det et stort fiske etter leppefisk, og det er behov for å vite mer om bestandsstørrelser og bestandsstrukturer for ulike leppefiskarter.

Sjøpattedyr – kystsel

Bestanden av steinkobbe og havert ønskes holdt på et stabilt nivå, det vil si at antall steinkobber skal holdes på ca. 7000 individer registrert under hårfellingsperioden og havertbestanden skal tilpasses en produksjon på ca. 1200 unger per år. Det drives en kvotebegrenset jakt, hvor ca. 5 % av bestandsanlagene kan tas ut, i eventuelle konfliktområder noe mer. Det tas hensyn til at det drukner ca. 300–500 steinkobber og 100–200 havert i garn langs kysten hvert år ifølge foreløpige beregninger.